

Nro. 39.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétsből, Kedden Május 14-ik napján, 1811-ik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B é t s.

Minekutánna felségessen uralkodó Fejedelmünk Eó Csász. Kir. Felsége, e' folyó Május 8-ik napján, este felé, Austriai jószágaiból szerentséssen vissza jött vólna, egyenessen a' Laxenburgi nyári múlató palotájába ment. Császárné Eó Felsége is, a' ki azon napon jött vissza Brünnből Morva Ország fő városából, dél után oda, az az Laxenburgba ment, hogy a' Csász. Kir. familiával egyetemben az egész nyarat ott tölthesse el.

E' folyó Május 3-ikán, mint a' kereszt feltalálásának napján, Császárné Eó F.ge, mint a' tsillagos dámak Rendjének leg főbb Patronája, következő dámakat méltóztatott abba fel venni; *Má.*

ria Austriai Csász. fő Hercege asszonyt, Magyar és Cseh Országi Kir. Hercege Asszonyt — hercege *Auersperg Aloysia* született Clam - Gallas Grófnét; *O-Birn Terézia* Grófnét, a' fets. Szaksoniai Hercege Asszony Mária Annaudvari dá-máját; *Herberstein Mollke Aloyzia* Grófnét, szül. Krakowszky Kollowráth Grófnét; *Komorowszka Felicitas* Grófnét, szül. Michalowska Grófnét; *Wrbna Barbála* Grófnét, szül. Erdödy Grófnét; *Marcolini Augusta* Grófnét, szül. Carriani Grófnét; *Crenvillei Falliot Judit* Grófnét, született *Poutet R. Sz. B. Bárónét*; *Collalto Carolina* Grófnét, szül. Nogarolla Grófnét; *Herberstein Henrietta* Grófnét, szül. Salm-Neuburgi R. Sz. B. Bárónét; *Teleky Károlina* Grófnét, szül. Teleky Grófnét; *Lazanzky Filippina* Grófnét, szül. Perény Bárónét; *Báró Orczinét* szül. Pejasevich Grófnét; *Baró Hochenegs Wilhelminát*, Cs. Kir. udvari Dámát; *Erzsidó Aloysia* Grófnét; szül. Nadasdy Grófnét; *Bar. Szordahelyi Józsefát* szül. Lilien Bárónét; *Attems Mária* Grófnét szül. Thurn és Valsasina Grófnét; *Bár. Seldern Karolínát*, szül. Festetics Grófnét; *Gr. Wenkheim Barbarát*, szül. Pálffy Grófnét; *Gr. Pálffy Jozefinát*, szül. Erdödy Grófnét; *Gr. Neiperg Teréziát*, szül. Pola Grófnét; *Bár. Gabelkoven Jozefát*, szül. Dietrichstein Grófnét; *Almássy Mária Teréziát*, szül. Kempelen Asszonyt; *Klobusiczky Máriát*, szül. Semse Asszonyt.

A' Magy. Kurir 37-ik számú darabjának 482-ik lapján említettük, hogy egy ide való orvos Doktor *Heinrich* ur olly eszközt talált fel, mellyből minden Indiai Indigo nélkül a' legszebb setétkék festéket lehet készíteni. Ennek a' talalmány-

nak szoros megvizsgálását Gróf *Saurau* Ausztriai Helytartó Báró *Jacquin* és *Prochtel* híres Professor Urakra bízta, a' kik úgy találták, hogy a' Heinrich Ur talalmánya a' napkeleti és napnyugoti Indiai Indigótól semmiben sem különbözik, és hogy avval szinte úgy lehet gyapjat, selymet, gyapotot, vásznat és egyebet festeni, mint az Indiai Indigóval, következésképpen ennek nem surrogatuma, hanem valóságos Indigó, mellyet, ha szinte az Indiai Indigó, minden vám nélkül hébótsattatna is, még is sokkal óltosobban meglehetne venni, mint az idegen indigót. Annak készítése a' Heinrich úr methodusa szerint oly együgyü és bátorságos, hogy ahhoz kevés költség kivantatik, és nem lehet attól tartani, hogy a' jelenvaló bánásnak valamelly rossz következése lehetne. Ha ez az Indigó készítése lábra állhat, és ha a' bal vélekedés ellent nem áll, valamint a' nádmezből, úgy az Indigóból is kevés jövedelme leszen Angliának ezután.

Mellesleg jegyezzük meg itten, hogy Amérikában, nevezetessen *Péru* országnak felső részében a' földi almának (krompinak) olly neme is találtatik, melly nem enni való, hanem a' mellynek nedvességével, a' leg szebb setetkék és viola színű festeket készítenek az Indusok. Ez a' földi alma neme Európában még eddig esmeretes nem volt.

Frantzia Birodalom.

Ama híres Frantzia Generál *Dumourier*, a' Párisi Zsurnálok szerint, Grenada Országnak egy kis és homályos városkájában megholt. — Azok a' Frantzia hadi tisztek, a' kik az Eckmüli herczeg Marsal *Davoust* osztály seregétől, a'

múlt télen szabadtsággal haza bocsátattak, most ahhoz mind vissza mennek, és mivel az északi Németországban lévő hadi nép számos, mások bocsátatnak hazájokba öt vagy hat hólnapra.

A' jövő Junius 2-ik napjára, a' mellyen tudniillik a' Római Király a' Párisi fő templomban meg kereszteltetni fog, mind ott, mind minden Frantzia Országi népesebb 's nevezetesebb városokban fényes készülétek tételnek, a' melly inepre valamint Frantzia Országból, úgy más külföldi birodalmakból is sok urak gyüllönnek öszve. — A' 28-ik Aprilisi *Journal de l'Empire* tzimü Párisi Zsurnál böven le írja azon tzeremoniát, melly a' Római Király közönséges kereszteltetésének napján fog tartatodni; de mivel addig sok megváltozhatik, mi annak Erd. Olvasóinkal való közléset akkorra halasztyuk, a' midőn végbe fog menni.

A' belső dolgokra ügyelő Frantzia Minister *Montalivet*, a' Strasburgi fő Polgármesternek küldött levelében nékie azt adta tudtára, hogy a' Fels. Császár és Király a' Római Király meg kereszteltetésére a' jövő Pünköst innepének 2-ik napját rendelte légyen, és azt akarja, hogy azon osztálybéli minden városoknak polgár mesterjeik azon innepre Párisba jelennyenek meg. — A' Strasburgi municipalitas, az az, polgári Előjárók, azoknak a' 10 hajadonoknak, mellyek a' Római Király születésének emlékezetére érdemes Frantzia katonákkal öszve házasodnak, egyen egyen 600 frankot rendelt menyegzői ajándékúl:

Eszaki Európa.

A' múlt pénteken félbe maradt Berlini tudósításnak további folytatása. — Ennekelőtte, a'

mig a' Prussziai Birodalom régi virágzó állapot-
 jában volt, hét Universitások, vagy tő iskolák
 voltak abban, úgymint 3 luterána *Hálában, Er-
 langában és Königsbergben*, két réformatá, u. m.
 az *Oderai Frankfurtban*, és *Duisburgban*, és két
 katolika *Brezlauban és Culmban*. — Mivel a' Jé-
 nai szerentsétlen ütközet után sok szép tartományi-
 tól és várositól megfosztatott a' Prussziai Monár-
 kia, azért tsak három Universitas leszen abban
 ennekutánna, úgymint a' *Berlini Brandenburgiá-
 ban*, a' *Königsbergi Prussziában*, és a' *Breszlai*
Sziléziában. Az *Oderai Frankfurti* el fog töröl-
 tetni, és az abban volt Professorok a' nevezett
 három Universitasra fognak fel osztatni. — A'
Berlini Universitasban a' múlt ősszel a' közönsé-
 ges tanítások már el kezdődtek, és mingyárt ak-
 kor a' Tanitoknak száma 32-re, a' tanulóknak
 500 ra ment. A' népes városokban lévő Univer-
 sitások, az ifjúság pallérozásra nézve alkalmato-
 sabbak, de az erköltsökre nézve károsabbak az
 apró városokban lévő Universitasoknál.

A' *Berlini Kir. udvar* igen baratságos lábon
 lenni láttatik a' *Párisi Csász. udvarral*. Annak
 bizonyására, hogy a' Prussziai Fels. Király a'
 száraz Európa alkotmányát egészen bé vette, és
 hogy azt tellyes tehetsége szerént feltartani ki-
 ványa, sok hadi népet küldött a' *Balthicum* ten-
 ger partyára. Annak a' cordonnak, melyet azon
 tenger mellett vontak a' Prussziai hadi seregek,
 két vége van; első, hogy az *Anglusoknak* oda
 való kiszállásokat meg akadályoztathassák, má-
 sodik, hogy az *Anglus portékáknak* titkon leendő
 kirakását meg ne engedjék. — Egy újobban ki-
 adott *Kir. rendelés* által, az *Anglusokkal* való

világos és titkos levelezés, és egyet értés keményen megtiltatott, melyet a' ki által hág, nagyon meg büntettetik. — A' Berlini Kir. udvarnál lévő Frantzia Császári követ Gróf *St. Marsan*, a' múlt Aprilis 15-ik napján igen fényes bált és vendégséget adott a' Római Király születése napjának meg tisztelésére. Minden Kir. Hercegek, Herceg Asszonyok, Ministerek, külföldi követekek, fő rangú személyek jelen vóltak azon, szám szerint, mintegy három ezren; a' vendégség és bál az opera házban tartatott. A' Frantzia Császár, Császárné és a' Római Király egességéért leg elsőben is a' Prussziai korona herceg üresítette ki a' boros poharat.

D á n i a.

Koppenhagából April. 27-kén ezt írták: Az Anglus hadi hajós sereg, melly néhány esztendőktől fogva, mihelyest a' tavaszi kedvező idők engedték, azonnal megszokott a' Svétzia és Dánia között lévő tengereken jelenni, most ismét megjelent 25 Linea hajókkal ugyan azon tengeren. Azt jegyzték meg, a' kik ezen hajós sereget látták, hogy az Admirálisti hajó a' Svétziai nagy zászló alatt evez, melly azt a' régóta minden felé szárnyaló hírt láttatik megvalóságosítani, hogy a' Svétziai volt Király Gustáv ezen hajón légyen. Mondják, hogy mostanában Anholt szigetére szándékozik kiszállani. Ez a' nagy hajós sereg Vingoe mellett Gothenburgtól nem messze mutatta-meg magát.

Török Birodalom.

A' 80 esztendőös Nagy Vezér *Jusuf* vénsége és gyakorta való erőtlenségei miatt, azon fényes hivataljától megfosztatott, 's helyette *Ahmed Aga*

volt *Ibraili Basa* emeltetett azon fő hivatalra, a' kitől még a' Romiliai Basák, és a' Jantsárok is félnek és rettegnek. A' volt nagy Vezér a' Török Császár fő lovász mesterétől hozzá küldött firmánt egész megnyugovással vette, és a' birodalom nálla volt tzimereit az új Nagy Vezérnek tsendesen által adván Demotikába ment számkivetésbe, a' hol az 1709-ik esztendőben történt szerentsétlen Pultavai verekedés után *XII. Károly* Svétziai Király több hólnapokat töltött el, és azon idő pontyától fogva mindenkor hires város volt.

Az oda számkivetésbe küldött nagy Vezér ifjú korában igen derék vitéz ember volt, az 1788-ik esztendőben a' Török armadiát kommandírozta, 's avval a' Temesvári Banátban bé ütni igyekezett. Azon háború előtt keményen viselte magát. Egyszer egy kereskedőnek, a' talpára, a' ki a' maga portékáit a' meghatározott árron felül adta el, vas patkokat ütettett, és azokkal egy darab földön menni parantsolta, melly miatt kevés napok múlva megholt. — Egykor egy Európai követtel a' Konstantzinápolyi úttzikon keresztül lovagolván, hirtelen meg állott, és egy kenyérsütőt, a' kit a' kenyér rossz mértéke miatt gyakran meg intetett, és megbüntetett, engedetlenségéért az égő sütő kementzébe vettetett, mellyet az Európai követnek meg beszélvén, ez azt mondotta, hogy ő ezt a' büntetést felette keménynek tartja, mellyre *Jussuf Basa* így szollott, az igaz hogy kemény, de másokra nézve hasznos, és tanító példa. — Az új Nagy Vezér *Ahmed Aga*, a' múlt Aprilis 4-ik napján Drinápolyból a' Sumloui Török táborba menvén, a' Török Császár parantsolatjára annak fő kórmányát kezére vette. A' Várnai katona őrizetnek meg erősítésére a' Török Császár testőrző sereg, az úgy nevezett Bostangik közzül 500 ember küldetett.

Előszöri Hiradás.

Tekint. Benedekfalvai *Kiszel Pdl* Magyar Kir. Udvarnok (Aulae Regiae Familiaris) és Udvari Agens Úr, mind azoknak, a' kik vele valamely egyességben vannak, tudokra adni kívánnya, hogy eddig való szállását megváltoztatván, most tulajdon maga hazába költözött, melly a' belső városban, a' lakatos útzában (in der Goldschmidtgasse) a' 632-ik szám alatt, az arany fogoly tzimerű házban vagyon, a' hol a' nevezett Úr, a' harmadik emeletben lakik.

T u d o s i t á s.

Elkészült már a' Magyar-Német és Német Magyar Lexiconnak Második megbővített és megjobbított kiadása, a' mellyhez ez úttal ismét új és valamivel kisebb nemű betűket önttettem, hogy ez általa' könyv a' bővítés mellett is, az elébbeninél kevesebb árkusokra öszveszoríthatasék, és az ára, az idők mostoha környüllállásai között mégis szenvedhető legyen. Az egész Munkának az ára magamnálitt helyben 18 forint, a' Könyvárosboltokban 22 forint. Ezen Lexiconnak külön egyik Része sem adódik el.

A' Német Grammatikának Negyedik kiadása sajtó alatt vagyon, és a' jövő Medárdusnapi Pesti Vásárra ez is elkészül. Az arra öt forint lesz. A' kik ezen itt nevezett könyvekből valamely Oskola számára kívannának több Nyomtatványokat vitetni, vagy mint Könyvárosok és Könyvhözök azokat eladás végett alkálnak megszerezni: által vehetik az Exemplárokat az itt kitett áron Pesten Rézmetsző Karacs Ferencz Úrnál, kinek lakása vagyon a' Hatvani kapu előtt az Ösz Úttzában, a' maga házában az első emeletben. — Az idők környüllállásai kívánják, hogy ezek a' könyvek tsak kész pénzért adassanak a' feljebb kitett áron, mellyet ezennel előre jelenteni szükségesnek tartottam.

Ha valaki vagy az itt kinevezett könyvekre, vagy a' Pannoniára nézve, mellynek folytatása most már sajtó alatt vagyon, engemet levele által, vagy személyesen kívánna megkeresni: jelen leszek Pesten Június elején, Karacs Ferencz Úrnál. Bétsbe a' hozzám útasítandó levelekre, a' megváltoztatott szállásom számja így tétessék fel. In der Dorotheer Gasse Nro. 1180 im 2ten Stock.

Elkészült a' Magyar Átlás is, melly 62darab Mappából és 18 árkus Repertóriumból áll nagy regál formában. Erről a' bővebb Tudósítás másszor fog kiadódni.

Márton József,
a' Bétsi Unverszitasban Magyar Nyelvét
és Literatúrát tanító Profeszszor.

D. D. S.